

ES finanšu regulatori brīdina patērētājus par kryptoaktīvu riskiem

Eiropas uzraudzības iestādes (EBI, EVTI un EAAPA – EUI) brīdina patērētājus, ka daudzi kryptoaktīvi ir ļoti riskanti un spekulatīvi. Tie nav piemēroti lielākajai daļai patērētāju kā ieguldījums vai kā maksāšanas vai apmaiņas līdzeklis.

Patērētāji saskaras ar ļoti reālu iespēju zaudēt visu savu ieguldīto naudu, pērkot šos aktīvus. Patērētājiem vajadzētu būt uzmanīgiem pret maldinošu reklāmu riskiem, tostarp izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus un ietekmētājus. Patērētājiem vajadzētu būt īpaši piesardzīgiem attiecībā uz solīto ātro vai lielo peļņu, jo īpaši pret tiem aktīviem, kas izskatās pārāk labi, lai būtu patiesība.

Patērētājiem ir jāapzinās, ka viņiem nav pieejama vēršanās pēc palīdzības vai aizsardzība, jo kryptoaktīvi un saistītie produkti un pakalpojumi parasti neattiecas uz pašreizējo aizsardzību atbilstoši ES finanšu pakalpojumu noteikumiem.

LIETAS, KAS JUMS IR JĀZINA UN JĀPĀRBAUDA

Jums ir jābūt informētam par kryptoaktīvu un ar tiem saistīto produktu un pakalpojumu specifiskajiem riskiem un rūpīgi jāizvērtē, vai riski ir pieņemami, ņemot vērā jūsu preferences un finansiālo situāciju. Tie ietver risku, ka:

- jūs varat zaudēt visu ieguldīto naudu;
- cenas var strauji kristies un pieaugt īsos laika periodos;
- jūs varat kļūt par blēdību, krāpšanas, darbības kļūdu vai kiberuzbrukumu upuri; un
- diez vai jums būs tiesības uz aizsardzību vai kompensāciju neveiksmes gadījumā.

Ja domājat par kryptoaktīvu vai saistīto produktu un pakalpojumu iegādi, uzdodiet sev jautājumu:

- vai jūs varat atļauties zaudēt visu ieguldīto naudu?
- vai esat gatavs uzņemties lielus riskus, lai iegūtu reklamēto peļņu?
- vai jums ir izpratne par kryptoaktīva vai saistīto produktu un pakalpojumu īpatnībām?
- vai firmas/puses, ar kurām sadarbojaties, ir cienījamas?
- vai firmas/puses, ar kurām jums ir darīšana, ir attiecīgo valsts iestāžu melnajā sarakstā?¹
- vai jūs varat efektīvi aizsargāt ierīces, tostarp privātās atslēgas, ko izmantojat kryptoaktīvu pirkšanai, glabāšanai vai pārsūtīšanai?

¹ Lūdzam ņemt vērā, ka neiekļūšana melnajā sarakstā negarantē, ka ar firmu/pusi ir droši sadarboties.

Kādi ir galvenie riski?

- **Ekstrēmas cenu kustības:** daudzi kriptoaaktīvi ir pakļauti pēkšņām un ārkārtējām cenu svārstībām un ir spekulatīvi, jo to cena bieži vien ir atkarīga tikai no patērētāju pieprasījuma (t. i., var nebūt seguma aktīvu vai citas taustāmas vērtības). Jūs varat zaudēt lielu summu vai pat visu ieguldīto naudu. Ekstrēmās cenu svārstības nozīmē arī to, ka daudzi kriptoaaktīvi nav piemēroti kā vērtības krātuve un kā apmaiņas vai maksāšanas līdzeklis;
- **Maldinoša informācija:** daži kriptoaaktīvi un saistītie produkti tiek agresīvi reklamēti sabiedrībai, izmantojot mārketinga materiālus un citu informāciju, kas var būt neskaidra, nepilnīga, neprecīza vai pat mērķtiecīgi maldinoša. Piemēram, reklāmas sociālajos plašsaziņas līdzekļos var būt ļoti īsas, koncentrējoties uz potenciālajiem ieguvumiem, bet ne ar to saistītajiem lielajiem riskiem. Jums arī jāuzmanās no sociālo plašsaziņas līdzekļu “ietekmētājiem”, kuriem parasti ir finansiāls stimuls komercializēt noteiktus kriptoaaktīvus un ar tiem saistītus produktus un pakalpojumus, un tāpēc tie var būt neobjektīvi viņu sniegtajā saziņā;
- **Aizsardzības trūkums:** lielākā daļa kriptoaaktīvu un ar kriptoaaktīviem saistīto produktu vai pakalpojumu pārdošanas ES netiek regulēta.² Šādos gadījumos jūs negūsiet labumu no tiesībām un aizsardzības, kas pieejami patērētājiem attiecībā uz regulētiem finanšu pakalpojumiem, piemēram, sūdzībām vai regresa tiesību mehānismiem.
- **Produkta sarežģītība:** daži produkti, kas ļauj veikt darījumus ar kriptoaaktīviem, ir ļoti sarežģīti, dažkārt ar īpatnībām, kas var palielināt zaudējumu apjomu nelabvēlīgu cenu izmaiņu gadījumā. Šie produkti, ņemot vērā to sarežģītību, nav piemēroti daudziem patērētājiem;
- **Krāpšana un ļaunprātīgas darbības:** pastāv daudz viltotu kriptoaaktīvu un krāpšanu, un jums jāapzinās, ka to vienīgais mērķis ir atņemt jums naudu, izmantojot dažādus paņēmienus, piemēram, pikšķerēšanu;
- **Tirgus manipulācijas, cenu pārredzamības trūkums un zema likviditāte:** bieži vien nav pārredzamības, kā tiek noteiktas kriptoaaktīvu cenas un darījumu veikšana biržās. Ļoti koncentrēta ir arī noteiktu kriptoaaktīvu turēšana, kas var ietekmēt cenas vai likviditāti. Tāpēc, pērkot vai pārdodot kriptoaaktīvus, jūs varat nesaņemt godīgu cenu vai attieksmi, vai arī nevarat pārdot savus kriptoaaktīvus tik ātri, kā vēlētos, ja nav potenciālā pircēja. Vairākkārt ir ziņots par tirgus manipulāciju gadījumiem; un
- **Uzbrukumi, darbības riski un drošības problēmas:** sadalītā virsgrāmatas tehnoloģija, kas ir kriptoaaktīvu pamatā, var radīt īpašus riskus. Vairāki kriptoaaktīvu emitenti un pakalpojumu sniedzēji, tostarp kriptovalūtu biržu un maku nodrošinātāji, ir piedzīvojuši kiberuzbrukumus un nopietnas darbības problēmas. Daudzi patērētāji ir zaudējuši savus kriptoaaktīvus vai cietuši zaudējumus šādu uzbrukumu un traucējumu

² Dažas ES dalībvalstis ir ieviesušas valsts noteikumus, lai regulētu noteiktus kriptoaaktīvus un saistītus produktus vai pakalpojumus. Turklāt dažu veidu kriptoaaktīvu pakalpojumu sniedzējiem, tostarp maiņas pakalpojumu un glabāšanas pakalpojumu sniedzējiem, ir jābūt pilnvarotiem vai reģistrētiem, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu. Lai iegūtu sīkāku informāciju, lūdzam sazināties ar attiecīgo kompetento iestādi.

dēļ vai tāpēc, ka viņi ir pazaudējuši privātās atslēgas, kas nodrošina piekļuvi viņu aktīviem.

Pamatinformācija

Šis brīdinājums ir balstīts uz EUI dibināšanas regulas 9. panta 3. punktu³. Tas izriet no iepriekšējiem brīdinājumiem par kryptoaktīvu iegādes/turēšanas riskiem.^{4,5,6}

Kryptoaktīvus var definēt kā vērtības vai tiesību digitālu attēlojumu, ko var nodot un uzglabāt elektroniski, izmantojot sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju vai līdzīgu tehnoloģiju.

EUI atzīmē pieaugošu patērētāju aktivitāti un interesi par kryptoaktīviem, tostarp tā sauktajām virtuālajām valūtām, kā arī par jaunu kryptoaktīvu veidu un saistīto produktu un pakalpojumu parādīšanos, piemēram, tā sauktajiem neaizstājamiem blokķēžu žetoniem (*NFT*), atvasinājumiem, kuru pamatā ir kryptoaktīvi ar vienībām piesaistītām dzīvības apdrošināšanas polisēm, kuru pamatā ir kryptoaktīvi, un decentralizētām finanšu (*DeFi*) lietojumprogrammatūrām, kas apgalvo, ka ģenerē augstu un/vai ātru peļņu. EUI pauž bažas, ka arvien vairāk patērētāju pērk šos aktīvus ar cerībām, ka viņi gūs labu peļņu, neapzinoties ar to saistītos lielos riskus.

Eiropas Komisija 2020. gada septembrī iesniedza tiesību akta priekšlikumu regulai par kryptoaktīvu tirgiem.⁷ Priekšlikums nodrošina visaptverošu sistēmu kryptoaktīvu emitentu un pakalpojumu sniedzēju regulēšanai un uzraudzībai, lai aizsargātu patērētājus un finanšu sistēmas integritāti un stabilitāti. Tomēr patērētājiem tiek atgādināts, ka priekšlikums joprojām ir atkarīgs no kopējas likumdošanas procesa rezultātiem.⁸ Patērētāji pašlaik negūs labumu no nevienas no minētajā priekšlikumā paredzētajām garantijām, kamēr tas netiks pieņemts un netiks piemērots.

Uz šā brīdinājuma datumu ir vairāk nekā 17 000 dažādu kryptoaktīvu, dažus no tiem dažkārt sauc par "virtuālajām valūtām" vai digitālajām "monētām", vai "žetoniem".⁹ Līdz šim visievērojamākie kryptoaktīvi ir *bitcoin* un *ether*, kas kopā veido aptuveni 60 % no kopējās kryptoaktīvu tirgus kapitalizācijas. Dažu kryptoaktīvu enerģijas patēriņš ir augsts, piemēram, ieguves un apstiprināšanas procesos, un patērētājiem ir jāapzinās to ietekme uz vidi.¹⁰

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 18. decembra Regula (ES) 2019/2175, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), OV L 331, 15.12.2010., 12. lpp., Regulu (ES) Nr. 1094/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi), OV L 331, 15.12.2010., 48. lpp., Regulu (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), OV L 331, 15.12.2010., 84. lpp.

⁴ EBI (2013), [Brīdinājums patērētājiem par virtuālo valūtu riskiem](#), 12. decembris.

⁵ EUI (2018), [EUI brīdina patērētājus par riskiem, pērkot virtuālās valūtas](#), 12. februāris.

⁶ EVTI (2021), [EVTI saskata lielus riskus ieguldītājiem neregulētos kryptoaktīvos](#), 17. marts.

⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes kryptoaktīvu tirgus regulēšanai un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937, COM/2020/593, 24/09/2020.

⁸ [Parastā likumdošanas procedūra - Padome \(europa.eu\)](#).

⁹ Avots: Coinmarketcap.com, dati uz 2022. gada 3. martu.

¹⁰ Lai iegūtu sīkāku informāciju, skatiet, piemēram, Kembridžas Alternatīvo finanšu centru (2022), '[Kembridžas Bitcoin elektroenerģijas patēriņa indeksu](#)'.